

OPINIA KONSERWATORSKA
dot. wybranych okien i drzwi na 2. kondygnacji Gmachu Głównego
Politechniki Gdańskiej

Dokonano przeglądu okien w salach 212, 255 oraz w przyległym korytarzyku, 256 (1, 2, 3), 257, 258 (A, B), 259, 260, 263 i 273 (A, B) gmachu głównego Politechniki Gdańskiej pod kątem oryginalności substancji zabytkowej oraz stanu zachowania.

Na podstawie analizy zastosowanych rozwiązań: szerokość szczeblin, profile ramiaków i szczeblin, gatunki drewna, narożniki, klamki i systemy zamykające oraz zawiasy stwierdzono, że ww. okna powstały w różnych czasach: na pocz. XX w., bądź po II wojnie światowej.

Sala 212 – 1 okno (czterokwaterowe) zabytkowe, kompletne z szybami żaluzjowymi w prawej górnej części.

Sala 255 – 4 okna (czterokwaterowe) zabytkowe z czego tylko okno drugie od prawej strony (we wnętrzu) jest kompletne, pozostałe mają wymienione dolne, wewnętrzne skrzydła i brak przy nich oryginalnych okuć.

Przylegający do s. 255 korytarzyk – okna (czterokwaterowe) wtórne, pojedyncze z oryginalnymi parapetami kamiennymi.

Sala 256/1 – 2 okna (czterokwaterowe) wtórne.

Sala 256/2 – 2 okna (czterokwaterowe) zabytkowe, kompletne.

Sala 256/3 - 2 okna (czterokwaterowe) zabytkowe z czego w prawym częściowo wymienione skrzydła i brak okuć.

Sala 257 -1 okno (czterokwaterowe) wtórne.

Sala 258 A - 1 okno 1 duże (sześciokwaterowe) okno wtórne.

Sala 258 B - 1 okno 1 duże (sześciokwaterowe) okno wtórne.

Sala 259 - 1 okno 1 duże (sześciokwaterowe) okno zabytkowe.

Sala 260 - 1 okno (czterokwaterowe) zabytkowe, kompletne.

Sala 263 – 1 okno (czterokwaterowe) zabytkowe, kompletne.

Sala 273 (A, B) – 3 okna o wykroju łukowym, wtórne.

Okna zabytkowe są w większości czterokwaterowe, dwupoziome, dwudzielne (za wyjątkiem sal 258, 259) ze ślemieniem przesuniętym ku

dołowi. Wykonane są w konstrukcji skrzynkowej (za wyjątkiem korytarzyka przy s. 255), usytuowanej za kamiennym węgarciem oraz kamiennymi słupkami i ślemionami. Skrzydła, zarówno zewnętrzne jak i wewnętrzne, dzielone są szczelinami: w nadślemieniu – krzyżowymi, natomiast w podślemieniu - pionowymi. Dolne skrzydła wewnętrzne zamykane są na nietypowe zawrotnice. Pozostałe na zasuwnice. Klamki są mosiężne o srebrnym odcieniu. Konstrukcja skrzydeł wzmocniona została żelaznymi narożnikami o dekoracyjnie wyciętych zakończeniach. Poza tym stolarkę zaopatrzono w gałki, a w górnych skrzydłach szyldziki.

Stolarkę okienną wykonano z drewna sosnowego poza dolnymi ramiakami z okapnikami oraz szczelinami wykonanymi z drewna dębowego. Progi okien wzmocniono mosiężnymi taśmami.

Na wybranych elementach stolarki wykonano badania konserwatorskie. Stolarka od strony wnętrza malowana była w kolorze kremowym, a do zewnątrz – szarokremowym. Drewniane ramy parapetów pierwotnie pomalowano także na kremowo a metalowe, ażurowe

Zabytkowe okna prezentują zróżnicowany stan zachowania. Drewno zachowane jest dość dobrze, natomiast okucia zamykające w większości nie spełniają swoich funkcji. Powodem jest ich zamalowanie, zużycie, a czasami pokrzywienie i uszkodzenia mechaniczne. W wielu skrzydłach zewnętrznych systemy zamykające nie działają w związku z tym pozostają one stale niedomknięte.

Z uwagi na wartość historyczną zabytkowej stolarki okiennej, a zwłaszcza unikatowe okucia i zastosowane niektóre rozwiązania techniczne (np. elementy najbardziej narażone na zniszczenie: okapniki i szczeliny wykonane z drewna dębowego, oraz osłonięcie progów metalowymi taśmami) należy je zachować w jak największym stopniu. Po analizie stanu zachowania i kompletności okien zabytkowych część z nich wytypowano **do zachowania: w salach 212, 256/2, 260 i 263.**

Okna wtórne można wymienić na nowe.

Przy wszystkich oknach zachować parapety. Konieczne będzie przesunięcie kamiennych parapetów w korytarzu przy Sali 255.

WYTYCZNE KONSERWATORSKIE do stolarki okiennej

1. W celu zastosowania optymalnej metody łączącej poprawę warunków termicznych we wnętrzach oraz poszanowania substancji zabytkowej okien proponuje się następujący program prac konserwatorskich:

- a. Demontaż skrzydeł okiennych, wywiezienie ich do warsztatu wykonawcy, demontaż szyb i okuć.
- b. W przypadku grubych warstw przemalowań – usunięcie ich ze wszystkich powierzchni drewnianych i metalowych zarówno na skrzydłach jak i obokniach. Przy użyciu nagrzewnic i szpachelek do skrobania. Doczyszczanie chemiczne przy użyciu past przeznaczonych do usuwania powłok lakierniczych. W przypadku tylko jednej warstwy farby – usunięcie luźnych i odspojonych fragmentów.
- c. Impregnacja najbardziej zniszczonych okapników poprzez pędzlowanie preparatem przeznaczonym drewna zabytkowego.
- d. Uzupelnienie nielicznych większych ubytków i uszkodzeń (zwłaszcza przy otworach do zasuwnic) drewnianymi flekami, a mniejszych ubytków poprzez szpachlowanie kitem akrylowym oraz elastyczną szpachlówką akrylową przeznaczoną do drewna.
- e. Delikatne, ręczne szlifowanie powierzchni w celu jej wyrównania do malowania.
- f. Nafrezowanie rowków po obwodzie wewnętrznych skrzydeł okiennych służących do zamontowania uszczelek wciskanych odpowiednio dobranych.
- g. Zachować i poddać renowacji szklane żaluzje znajdujące się w polu pomiędzy szczeblinami jednego z okien (sala212).
- h. Oczyszczenie wszystkich okuć. Naprawa uszkodzonych mechanizmów zamykających skrzydła. Można wymienić zasuwnice i wszelkie niewidoczne – wpuszczane w ramy elementy - na nowe ale z przełożeniem oryginalnych klamek. konieczne jest aby mechanizmy zamykające sprawnie działały! Okucia mosiężne pozostawić niemalowane. Okucia stalowe zabezpieczyć antykorozyjnie i malować w kolorze stolarki.
- i. Gruntowanie powierzchni przy użyciu podkładu przeznaczonego do drewna do powierzchni zewnętrznych.
- j. Dwukrotne malowanie farbą w kolorze „złamanej” bieli (RAL 9010) przeznaczoną do drewna w ekspozycji zewnętrznej.

- k. Montaż nowych, grubszych szyb 4mm (ewentualnie w skrzydłach wewnętrznych szyb termoizolacyjnych) przy użyciu silikonu neutralnego NA469 biały.
- l. Montaż klamek i szyldów. W przypadku braku oryginalnych klamek lub szyldów przełożenie ich z innych okien przeznaczonych do wymiany.
- m. Zamontowania uszczelek wciskanych odpowiednio dobranych.
- n. Montaż skrzydeł okiennych, regulacja zawiasów i zamknięć w celu likwidacji luzów i uzyskania szczelności okien.
- o. Konserwacja parapetów wewnętrznych. Drewniane ramy wg powyższych zasad.
- p. Uzupełnienie spoin zewnętrznych występujących pomiędzy murem a stolarką.

Po renowacji wszystkie skrzydła okienne winny przylegać do obokni, a systemy zamykające pracować prawidłowo (bez oporu) i spełniać swoją funkcję.

2. Okna wtórne można wymienić na nowe, zrekonstruowane wg zabytkowych wzorców. Powinny to być okna skrzynkowe. Zewnętrzne skrzydła zrekonstruować z powtórzeniem wszystkich zabytkowych detali: profili, wymiarów, sposobu otwierania i zastosowanych materiałów (w załączeniu szczegółowa inwentaryzacja rysunkowa zabytkowych rozwiązań konstrukcyjnych). W skrzydłach wewnętrznych natomiast można zastosować szyby termoizolacyjne oraz uszczelki. Takie rozwiązanie jest zalecane z powodów konserwatorskich - widok okien w elewacji pozostaje bez zmian. Jak i z powodu zasad fizyki - uszczelnione powinny być skrzydła wewnętrzne, które nie będą dopuszczały ciepłego, wilgotnego powietrza do przestrzeni międzyszybowej. Ramiaki skrzydeł wewnętrznych winny mieć szerokość, zbliżoną do skrzydeł oryginalnych. Natomiast szyba termoizolacyjna powinna mieć zredukowaną grubość (np. 4/12/4) aby jak najmniej wpływała na estetykę okna. Metalowa ramka między szybami malowana na biało. Z powodu zachowania oryginalnego wymiaru szpros (szer. 23 mm) dopuszcza się wykonanie go w formie niekonstrukcyjnej (naklejany i czopowany do ramiaka skrzydła). W tym przypadku pomiędzy szybami zespolonymi powinna być przekładka, która będzie imitowała szpros konstrukcyjny. Do zamykania nowych okien zastosować nowe zasuwnice ale z klamkami zrekonstruowanymi według zabytkowych. Narożniki i zawiasy można zastosować o prostej niedekoracyjnej formie. Nowe okna winny być zamontowane w taki sposób jak zabytkowe tzn. w widoku od zewnątrz drewniane oboknie powinno wystawać poza kamienne obramienie w takim samym stopniu – ok. 1 cm.

1. Okno zabytkowe, czterokwaterowe (dwudzielne, dwupoziomowe), do zachowania – sala 212 (analogiczne znajdują się w salach 256/2, 260 i 263).

2. Okucia w oknie zabytkowym: zawrotnica, klamki, narożniki.

3. Klamka przy zawrotnicy skrzydeł zewnętrznych.

4. Zabytkowe narożniki i zawiasy czopowe z dekoracyjnymi zakończeniami.

5. Klamka zabytkowej zasuwownicy, oryginalne narożniki i parapet.

6. Detal zabytkowej zasuwownicy

7. Szyldziki w górnych skrzydłach.

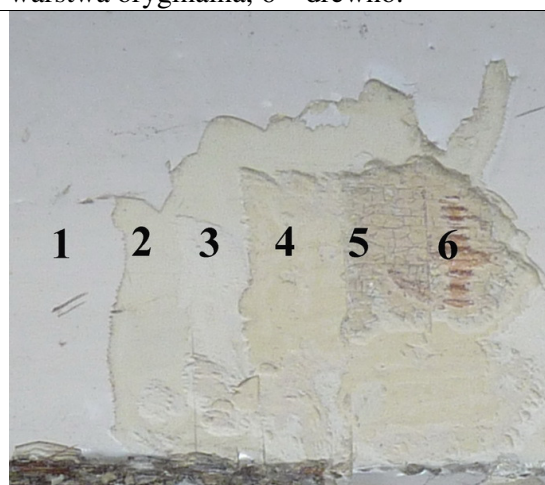

8. Zabytkowy parapet okna.

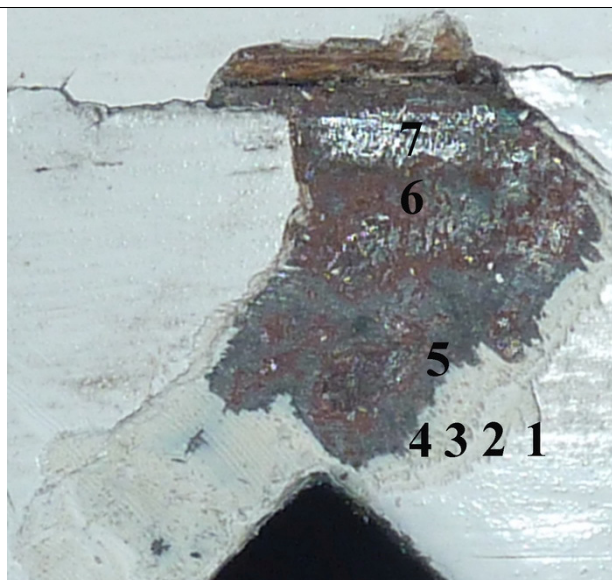
9. Zabytkowe okno sześciokwaterowe (dwupoziomowe, trójdzielne)- sala 259.

10. Stratygrafia wymalowań ramy skrzydła okiennego od strony wnętrza (sala 255): 1, 2, 3 4 – warstwy białawe, 5 – kremowa warstwa oryginalna, 6 – drewno.

11. Stratygrafia wymalowań ramy skrzydła okiennego od strony zewnątrz (sala 256/3): 1 – biały, 2 – jasnoszary, 3 - białokremowy, 4 – jasnoszary, 5 – szarobeżowa, zabrudzona warstwa oryginalna, 6 – jasny podkład, 7 – drewno.

12. Stratygrafia wymalowań drewnianej ramy parapetu okiennego (sala 256/3): 1, 2, 3 – białawe, 4 – jasnokremowy, 5 – oryginalna warstwa kremowa, 6 – drewno.

13. Stratygrafia wymalowań metalowej kratki w parapecie okna (sala 255): 1 - 4 – białawe, 5 – oryginalna warstwa grafitowa, 6 – antykorozyjna warstwa ciemnoczerwona, 7 – metal.

14. Zabytkowa stolarka z wtórnymi wewnętrznymi skrzydłami (inne kłamki, narożniki oraz profile i wymiary szczelin) – sala 255.

15. Wtórne okna w sali 273.

16. Wtórne okna pojedyncze w korytarzyku przy Sali 255.

17. Zniszczone gniazdo przy zasuwicy okna co uniemożliwia domykanie skrzydła.

18. Wypaczony (wygięty w łuk) dolny ramiak z okapnikiem, s. 255.

19. Dość dobry stan okapnika i progu okna zabezpieczonego mosiężną taśmą.

20. Mechaniczne uszkodzenie dolnego narożnika skrzydła okiennego.

21. Mechaniczne uszkodzenie dolnego narożnika skrzydła okiennego

22. Niedomknięte, wypaczone górne skrzydło.

21. Uszkodzenie okapnika w oknie zabytkowym.

22. Uszczelnianie gąbką okna zabytkowego.

23. Domykanie górnych skrzydeł przy użyciu gwoździ.

24. Domykanie skrzydeł przy użyciu drewnianych patyczków.

25. Wtórne osłony na kaloryfery – do usunięcia.

WYTYCZNE KONSERWATORSKIE do stolarki drzwiowej

Zapoznano się z projektowanymi drzwiami i można zaopiniować je pozytywnie. W ścianie do korytarza przy Sali 255 obecnie znajduje się kopia drzwi dwuskrzydłowych wykonana kilkadziesiąt lat temu. W miejscu płycin z litego drewna użyto tam zapewne sklejki, a zawiasy nie mają ozdobnych kulek na zakończeniach. Drzwi jednoskrzydłowe w korytarzu także są wtórne i wykonane w uproszczonej formie. Można je zatem wymienić na nowe. Oryginalna stolarka prowadząca bezpośrednio do sali 255 B została wtórnie u dołu obcięta, łącznie z ozdobnymi zawiasami. Należy ją zachować, od dołu dokleić brakujący fragment ramiaka, a zniszczone okucia wymienić na istniejące w drzwiach zrekonstruowanych do korytarzyka.

Program prac konserwatorskich:

- a. Demontaż wtórnych obić drzwi.
- b. Delikatne usunięcie nierównych powłok lakierniczych z powierzchni drewna wraz z pozostałościami wcześniejszych wymalowań barwnych przy użyciu past przeznaczonych do usuwania farb. Ręczne przeszlifowanie powierzchni przy użyciu papieru ściernego o niezbyt grubej granulacji (żeby nie pozostawiał śladów).
- c. Usunąć nieestetyczne dawne kity.
- d. Uzupełnienie większych ubytków i uszkodzeń drewnianymi flekami, a mniejszych ubytków poprzez szpachlowanie kitem (najlepiej barwionym w masie) przeznaczonym do drewna.
- e. Uzupełnienie pęknięć w płycinach poprzez drewniane fleki.
- f. Scalenie kolorystyczne uzupełnień, przy użyciu bejc.
- g. Bejcowanie całej powierzchni (należy uprzednio wykonać próby kolorystyczne do akceptacji komisji konserwatorskiej).
- h. Zabezpieczenie powierzchni drewna matowym lakierem.
- i. Oczyszczenie okuć z warstw farby przy użyciu past rozmiękczających.
- j. Naprawa zawiasów.
- k. Uzupełnienie brakujących wkrętów oraz usunięcie wkrętów na śrubokręt krzyżakowy. Wszystkie wkręty powinny mieć nacięcie na płaski śrubokręt.
- l. Zabezpieczenie antykorozyjne i malowanie czarną matową farbą przeznaczoną do metalu.
- m. W celu uzyskania lepszych właściwości ochrony akustycznej można wprowadzić uszczelki na całym obwodzie.

1. Zabytkowe drzwi jednoskrzydłowe.

2. Obicie drzwi sztuczną skórą – do usunięcia

3. Zabytkowe drzwi dwuskrzydłowe do s. 255. Skrzydła zostały u dołu wtórnie ucięte.

4. Obcięty dolny ramiak i zawias i nabita wtórna płycina ze sklejkki

5. Wtórne drzwi do korytarzyka przy s. 255. Nieozdobre zawiasy czopowe i sklejka w płycinach.

6. Wtórne drzwi w korytarzyku. Do wymiany na nowe wg zabytkowych wzorów.

7. Tabliczka informacyjna wcięta w ramiak zabytkowych drzwi. Tabliczkę usunąć a wycięcie zaflekować.

8. Pęknięcie w płycinie drzwi.

9. Fragment płyciny uzupełniony sklejką (s. 263). Spróbować zdemonstrować sklejkę i uzupełnić litym drewnem sosnowym.

10. Widoczne wkręty krzyżakowe – do wymiany.

11. Fragment zawiasu z widocznymi na powierzchni nierównościami resztkami poprzednich wymalowań.

UWAGA:

WSZYSTKIE PRACE PRZY RENOWACJI STOLARKI OKIENNEJ I DRZWIOWEJ WINNY BYĆ PRZEPROWADZONE PRZY NADZORZE KONSERWATORSKIM A POSZCZEGÓLNE ETAPY PRAC POWINNY BYĆ AKCEPTOWANE PRZEZ NADZÓR BĄDŹ KOMISJE KONSERWATORSKIE.